

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

בפני כב' השופט איתי ברסלר-גונן, סגן נשיא

תובע

ראם אטדגי

ע"י ב"כ עו"ד ליל פטישי

נגד

נתבעת

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד שלום יפרח

החלטה

1

2 1. בפניי בקשה לפיצוי בגין מעצר שווא, לפי סעיף 38(א) בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה –
3 מעצרים), התשנ"ו-1996 [להלן: "חוק המעצרים"]. הבקשה הוגשה על ידי המבקש בתיק המעצר
4 וכנלווית לו.

5

6

רקע הדברים והמעצר

7 2. המבקש והמתלוננת [להלן: "המתלוננת"] הם גרושים ולהם ילד משותף אותו המבקש פוגש
8 במסגרת הסדר שהות המוסכם בין השניים. לפי ההסדר המבקש שוהה עם בנו בימי שני בשבוע,
9 תוך שהוא לוקח את בנו מבית הספר ומחזיר אותו יום למחרת אל המסגרת הלימודית. הסדר זה
10 כולל הוראות גם לגבי ימי השבוע האחרים והוא קיבל תוקף חוקי של בית הדין הרבני [להלן:
11 "ההוראה החוקית"].

12 3. ביום 26.3.2019 [יום שלישי בשבוע] בוטלו הלימודים עקב מצב הביטחוני שהיה אותה עת, ומשכך
13 המבקש לא הסיע את בנו אל המסגרת הלימודית והותירו בחזקתו. כעולה מדברי המתלוננת
14 בתלונתה [הוגשה כנספח א' לבקשה] נוהל בין השניים שיח ודברים אודות אופן השבתו של בנם
15 לחזקתה, אך המבקש לא פעל כאמור בסיכום ביניהם. עולה גם מחלוקת באשר למועד ואופן
16 השבת הילד לחזקת המתלוננת. עוד טענה המתלוננת כי המבקש שלח לה מסרון בעל אופי מאיים
17 לפיו "מחר אני יטפל בך יפה יפה במשחקים שלך".

18 באותו היום [בשעה 22:14] הוגשה תלונה על ידי המתלוננת. כרבע שעה לאחר מכן [סמוך לשעה
19 22:30] הגיע המבקש לתחנת משטרת באר שבע על פי הזמנה, עוכב לחקירה, נחקר על החשדות
20 כלפיו והכחישן. לאחר מכן, בוצע לו שימוע על ידי הקצין הממונה [להלן: "השימוע"]. המבקש
21 שטח בפניו מלוא טענותיו ביחס לחשדות כלפיו [על כך הצדדים לא חולקים], והקצין הממונה
22 החליט להורות על מעצרו בהתאם לסמכותו לפי סעיף 29 בחוק המעצרים, והוא הובא למחרת
23 לבית המשפט ביחד עם בקשה להארכת מעצר בחמישה ימים בגין חשד לעבירות של הפרת הוראה
24 חוקית ואיומים [מ"י 62290-03-19].

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

4. למחרת, בשעה 08:30, הגישה ב"כ המבקש בקשה לפי סעיף 44(א) בחוק המעצרים לשחרר את המשיב [בש"ע 61853-03-19]. כעולה מהבקשה, המסמך נשלח למשרדי המשיבה באמצעות פקסימיליה, אך בשל תקלה המסמך לא התקבל וב"כ המבקש שלחה בשעה 10:03 צילום מהמסמך ליועמ"ש התחנה באמצעות תוכנת ה"וואטצאפ". כעשרים דקות לאחר מכן, הנ"ל הודיע לב"כ המבקש כי הוחלט לשחררו.

אין מחלוקת כי המבקש שוחרר בפועל רק בסביבות השעה 16:30, אולם בהחלט התעוררה מחלוקת באשר לסיבת העיכוב של שליחת האסמכתא לשחרור, וביתר דיוק – האם מקור התקלה הוא במכשיר הפקסימיליה של תחנת המשטרה או במכשיר הפקסימיליה של יחידת נחשון. להשלמת התמונה, יצוין כי תיק החקירה נסגר ביום 28.4.2019 לפי עילת סגירה של "אין אשמה פלילית".

הבקשה ועילות התביעה

5. ביום 14.8.2019 הוגשה הבקשה דנן ובמסגרתה טען המבקש לפיצוי בשל מעצר שווא.

נטען בבקשה כי המבקש נעצר על ידי הקצין מעצר שווא ובניגוד לחוק. נטען כי לא הייתה קיימת עילת מעצר מבין אלו המנויות בסעיף 13 בחוק המעצרים ואף לא היה חשד לביצוע עבירה בת מעצר, נוכח שלא עולה מהמסמכים שהציגה המתלוננת במהלך עדותה כל חובה מצד המבקש לפעול כפי ציוויה. נטען, כי בניגוד לטענת המתלוננת, המבקש הוא שהשיב בסופו של יום את בנו לביתה ולא בן זוגה, וכי טענתה שקרית ומקוממת שנועדה להותיר רושם שגוי בפני המשטרה. לחילופין, נטען שככל שאכן בוצעה הפרה של ההוראה החוקית, הרי שאין מדובר בעבירה המצדיקה מעצר והחלטת הקצין הממונה להורות כן נגועה בחוסר סבירות קיצוני, ולכן מהווה החלטת מעצר בלתי חוקית.

באשר לעבירת האיומים נטען, כי המבקש סיפק הסבר סביר ביותר וטיב האמירות אינן כאלה המכילות איום לבצע עבירה כל שהיא כלפי המתלוננת. ב"כ המבקש הפנתה לרישומי הפלילי [הנקי] של המבקש והיעדר קיומם של תיקי מב"ד. לטענתה מבדיקה שבוצע לשניים עולות תלונות קודמות ביניהם. בהקשר לכך נטען, כי לא בוצע כל ניסיון לבחון טענות המבקש בחקירתו באשר לתלונות שווא קודמות של המתלוננת כנגדו, וכפי שאלה נסגרו, כך גם התלונה הנוכחית נסגרה, ולכן ההחלטה לעצרו היא שערורייתית ובלתי סבירה.

עוד נטען כי קצין הממונה פעל בניגוד מוחלט להוראות החוק, שעה שלא תיעד את דברי המבקש במהלך השימוע וכתב במקום זאת "החשוד לא אמר דבר". נטען כי מדובר בהעלמת מידע ובמקרה דנן חזקה שהקצין לא התייחס כלל לטענות ולא שקל אותן בטרם הורה על מעצרו.

6. מעבר לעילה הראשונה שלפיה "לא היה יסוד למעצר", טען המבקש כי קיימות נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי, והן העובדה כי מדובר באדם נורמטיבי שבילה בחדר החקירות ובחדר העצורים לילה שלם, וכך גם שהה כמעט יום שלם לאחר מכן במתקן המעצר בבית המשפט עד

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

1. ששחרר בפועל, הגם שהחלטה להורות על שחרורו התקבלה 6 שעות קודם לשחרורו בפועל.
2. לטענת המבקש, נגרמה לו עגמת נפש רבה נוכח הפגיעה בחירותו.
3. המבקש עתר לפצותו בסכום גבוה מהקבוע בתקנות וטען כי לבית המשפט סמכות להורות כך.
4. 7. יצוין כי תצהירים מטעם המבקש הוגשו רק לקראת הדיון השני.

תמצית תגובת המשיבה

8. בתגובתה הראשונה של המשיבה נטען כי יש לדחות את הבקשה על הסף כיוון שהבקשה אינה
9. עומדת בתנאי סעיף 38 בחוק המעצרים נוכח שהמבקש כלל לא הובא בפני שופט ושחרר בהתאם
10. להחלטת קצין הממונה בתחנת המשטרה.

9. ביום 10.12.2019 התקיים דיון ראשון בבקשה והצדדים שבו על טיעוניהם. לאחר שמצאתי כי
11. חסרים תצהירים תומכים לבקשה וקיומה של מחלוקת בשאלת מועד ושעת שחרורו של המבקש
12. בפועל מתא המעצר, והיעדר התייחסות לכך מצד המשיבה, קבעתי כי הדיון ידחה לשם ביצוע
13. השלמות מידע אלו.

10. בתגובתה השנייה של המשיבה, לאחר בדיקת הנתונים, נטען כי לא היה שיהוי בשחרור המבקש
14. ממעצרו והטיפול במילוי אחר תנאי שחרורו של המבקש והעברת האסמכתא ליחידת נחשון בוצע
15. במועד, וכי כבר בשעה 11:11 בבוקר, לאחר שתובע שאליו הועבר תיק החקירה מצא שלא להגיש
16. כתב אישום תוך תקופת המעצר, נחתמה אסמכתא לשחרור המבקש.

17. לטענת המשיבה, הובהר כי במכשיר הפקסימיליה במשטרה היתה תקלה בקבלת פקסים, ועל כן,
18. הסוהר שהחזית את המבקש על כתב הערובה נעזר בתוכנת ה"וואטצאפ", ושלח באמצעותה את
19. המסמך החתום לחוקר המטפל, ורק אז ניתן היה לאשר את שחרור המבקש מהמעצר.

20. באשר לעילת המעצר, נטען כי הקצין הממונה שמע באריכות את טענות המבקש במועד השימוע
21. וכי הדברים לא נרשמו נוכח שהמבקש לא העלה דבר חדש מעבר לאמור בחקירתו. כך או כך, נטען
22. כי היעדר הרישום המלא של השימוע אינו לוקה בחוסר סבירות בדרגה גבוהה.

23. נטען כי הקצין הממונה סבר שהיה חשד סביר לביצוע העבירה, וכי כל האירועים שהתרחשו לאחר
24. מכן אינם רלוונטיים להליך זה, שנועד לבחון את סבירות החלטת הקצין, במועדה.

25. באשר לעילת הבקשה השנייה ["נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי"] נטען, כי העובדה שההליך
26. נסגר בגין עילה של "חוסר אשמה" אינה רלוונטית. אדרבה, נטען כי דווקא המשטרה היא שהורתה
27. על שחרורו של המבקש אף בטרם הובא בפני שופט.

28. לטענת ב"כ המשיבה, המשטרה פעלה כפי המצופה ממנה, סיימה את פעולות החקירה בתוך פחות
29. מ-24 שעות, והעבירה מיד התיק לעיון תובע שמצא שאין מקום להגשת כתב אישום בתוך תקופת
30. המעצר. עוד צורפו לתגובה תצהירים של הקצין הממונה והשוטר שטיפל בחתימת כתב הערובה
31. ומילוי אחר תנאי השחרור מול יחידת נחשון.
32.

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 19-03-62290 מדינת ישראל נ' אטדגי

הדיון השני בבית המשפט

11. במהלך הדיון השני שהתקיים בפניי ביום 27.1.2020 טענה ב"כ המבקש, כי טענת המשיבה שלפיה היה עיכוב בחתימתה של אשת המבקש בתחנת המשטרה אינה נכונה, וכי אותה רעיה הצהירה כי הוחתמה על המסמך בבית המשפט על ידי שוטר אחר עליו יודעת להצביע.

ב"כ המבקש התייחסה להתנהלות הקצין הממונה, אולם בשלב מסוים הודיעה כי המבקש חוזר בו מהטענה לפיה לא היה יסוד למעצר, ואף ויתרה על חקירתו של הקצין הממונה, פקד אדיב אוחנה [פרוט' עמ' 6 ש' 20; וכן עמ' 15]. עם זאת, טענה הסניגורית כי קיימות נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי, והן בעצם הפגיעה והטלטלה שחוזה המבקש באופן לא מוצדק והשבת תחושת הביטחון והאמון של המבקש בגורמי האכיפה.

נטען גם על ידי הסניגורית, כי אף שקיימת עילת מעצר, הרי שהקצין הממונה צריך בכל מקרה גם לשקול את האפשרות של שחרור בערובה שבסמכותו, וזאת לא נשקל בכלל בעניינינו.

12. במהלך הדיון נחקרו על תצהירם המבקש, רעיית המבקש [הגב' נועה אטדגי] והשוטר מר מאיר סיידה.

המבקש אישר לב"כ המשיבה כי זו הפעם השלישית שנעצר בחייו, וכן סיפק פרטים אודות גובה השתכרותו החודשית.

הגב' אטדגי הצהירה כי פגשה ביום הרלוונטי [שבו שהה המבקש במתקן המעצרים בבית המשפט – א.ב.ג.] בשוטר דורון גוזלן בבית המשפט, לאחר ארבע פעמים בהם נדדה בין תחנת המשטרה לבית המשפט. בעדותה שיתפה כי אמר לה שהוא מטפל בשחרור המבקש, ומשכך היא התלוותה אליו והוא החתימה על כתב הערובה. הגב' אטדגי העידה כי היא חתמה על המסמך אחרי השעה 13:00 ופרק הזמן שחלף בין החתימה לשחרור היה "שעתיים שלוש" [תצהירה הוגש וסומן ת/1].

השוטר מאיר סיידה העיד גם הוא לעניין השיהוי בשחרורו של המבקש בפועל. כעולה מתצהירו, כתב הערובה הופק מהמערכת הממוחשבת כבר בשעה 10:00 והתקבל ביחידת נחשון בשעה 11:17. עם זאת, לאחר שכתב הערובה של המבקש נחתם על ידו הוא הועבר על ידי יחידת נחשון לתחנת המשטרה, אולם שם היתה תקלה במכשיר הפקס, ועל כן, הועבר המסמך באמצעות תכנת הוואטסאפ ולאחר מכן שלחה המשטרה בחזרה את האסמכתא לשחרור. מר סיידה העיד בבית המשפט כי הוא זה שהחתיים את הגב' אטדגי על כתב הערובה שלה, וזאת כעולה מהאמור במסמך ולא על סמך זכרונו. הוא העיד כי הוא זה שביקש שישלחו לו את כתב הערובה של המבקש בוואטסאפ כדי לא לעכב את השחרור. לדבריו, החשיבות אינה מתי הופק המסמך מהמחשב, אלא המועד שבו נחתמו כל המסמכים והערובות, וכי לא פעם מחתימים את הקצינים קודם לחתימת החשוד עצמו, כדי לא לעכב את ההליך, ורק לאחר שיש את כל המסמכים הם נשלחים ליחידת נחשון [פרוט' עמ' 13 ש' 23-25]. מר סיידה העיד, שאין זה הגיוני שהשוטר גוזלן החתיים את הגב' אטדגי על כתב ערובה בבית המשפט, כיוון שהוא לא היה מול מחשב [פרוט' עמ' 14 ש' 10].

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 19-03-62290 מדינת ישראל נ' אטדגי

הדיון וההכרעה

13. לאחר ששקלתי טיעוני הצדדים, לא מצאתי להיעתר לבקשת הפיצויים, אולם בהחלט סברתי כי נכון היה לקיים את ההליך ולברר את הפרטים, כדי ללמד אולי בדבר הצורך לשפר את הממשקים שבין יחידות המשטרה לנחשון, ואף לחדד מספר הנחיות ביצוע.

להלן נימוקיי:

14. סעיף 38 בחוק המעצרים קובע כי –

38. (א) נעצר אדם ושוחרר בלא שהוגש נגדו כתב אישום, ומצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצר, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי האדם, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לו פיצוי על מעצרו והוצאות הגנתו בסכום שיקבע בית המשפט.

(ב) נעצר אדם ושוחרר, ומצא בית המשפט שהמעצר היה עקב תלונת סרק שהוגשה שלא בתום לב, רשאי בית המשפט לחייב את המתלונן, לאחר שנתן לו הזדמנות לטעון טענותיו לענין זה, לשלם, למי שנעצר, פיצוי על מעצרו והוצאות הגנתו, בסכום שיקבע בית המשפט.

(ג) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות –

(1) לענין ההליכים בבקשה לפיצוי לפי סעיף זה, בין לפני פניה לבית המשפט ובין בבית המשפט;

(2) לקבוע סכומים מרביים לפיצוי לפי סעיף קטן (א).

(ד) החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתנת לערעור כפסק דין בפלילים.

בעניינינו, תביעת הפיצויים מבוססת על סעיף 38(א) בחוק המעצרים, והיא מכוונת כלפי התנהלות רשויות החקירה [ולא כלפי המתלוננת].

15. המחלוקת בין הצדדים נסבה תחילה סביב קיומן של עילות התביעה – האם היה יסוד למעצר או שהתקיימו נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי.

"קיומו של יסוד למעצר" והאם היה על החוקר לתור אחר חלופה

16. לא מצאתי להעמיק בעניין עילה זו, כשלעצמה. הסניגורית בעצמה אישרה שעל סמך החומר שהיה בפניו של הקצין הממונה, סביר היה שימצא קיומו של חשד סביר לביצוע עבירה.

גם במישור העילה עצמה, הרי שאיומים הם עבירת אלימות [ע"פ 6420/10 סלסנר נ' מדינת ישראל (23.8.2011); רע"פ 8188/09 דבורה נ' מדינת ישראל (25.10.2009)] ומכאן שאיומים כלפי בת זוג לשעבר היא עבירת אלמ"ב ובהחלט מקימה עילת מעצר.

אבהיר, כי יתכן שלאחר ביצוע פעולות חקירה נוספות יימצא כי הדברים המיוחסים למבקש [שעליהם לא הייתה מחלוקת כיוון שנכתבו] אינם בגדר איום, אולם הבחינה היא בחינה קונקרטית

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 19-03-62290 מדינת ישראל נ' אטדגי

של שיקול הדעת של הקצין הממונה במועד קבלת החלטתו בדבר המעצר, ויש להיזהר מפני
"חוכמה שבדיעבד" [ע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 498 (2004)].
במקרה שלפנינו, עמדה בפני הקצין הממונה תלונה של אישה שכבר התלוננה קודם, וכבר נקבע
בעבר קיומו של חשד סביר [שהרי המבקש שוחרר בעבר בערובה]. על פניו, כשיש חשש שהמבקש
עומד מאחורי ההודעה ששלח למתלוננת, עולה חשד לעבירת איומים כלפי המתלוננת, ומכאן גם
עילת מעצר.

17. ואולם, הסניגורית העלתה טענה חדשה, המעניינת כשלעצמה: האם לאחר שהקצין הממונה מצא
קיומו של חשד סביר ועילת מעצר, כפופה סמכותו לעצור את החשוד, לבחינת האפשרות לאיין
את אותה עילת מעצר בערובה ראויה.

סמכותו של הקצין הממונה מפורטת בסעיף 27 בחוק המעצרים:

27". (א) נעצר אדם ללא צו מעצר, והובא לתחנת המשטרה, יברר הקצין הממונה
אם התקיים אחד התנאים שבסעיף 23.

(ב) מצא הקצין הממונה שלא התקיים אחד התנאים האמורים בסעיף 23
ישחרר את העצור על אתר, אלא אם כן קיימת עילת מעצר לפי סעיף
13.

(ג) מצא הקצין הממונה שקיימת עילת מעצר לפי סעיף 13 רשאי הוא, לאחר
שהסביר לחשוד את שיקוליו, לעצור אותו או לשחררו בערובה.

(ד) בא אדם לתחנת המשטרה או הובא אליה כשאינו עצור, ומצא הקצין
הממונה שקיימת עילת מעצר לפי סעיף 13, רשאי הוא, לאחר שהסביר
לחשוד את שיקוליו, לעצור אותו או להטיל עליו ערובה.

(ה) "...

סמכותו של בית המשפט להורות על מעצר מפורטת בסעיף 13 בחוק המעצרים, אולם לאחר פירוט
הסמכות, הוסיף המחוקק סייג נוסף, בסעיף 13(ב) בחוק המעצרים, ולפיו -

"שופט לא יצווה על מעצר לפי סעיף קטן (א), אם ניתן להשיג את מטרת
המעצר בדרך של קביעת ערובה ותנאי ערובה, שפגיעתם בחירותו של החשוד
פחותה."

עולה אם כן השאלה המעניינת, והיא האם מוטלת חובה על הקצין הממונה לבחון חלופת מעצר,
כשם שקיימת חובה שכזו על בית המשפט?

18. הצדדים לא הרחיבו בדיון ובטיעון בעניין זה, ולטעמי, ספק אם להכריע בה במקרה דנן באופן
קטגורי.

אציין שהגם שלשון סעיף 13 בחוק המעצרים מורה לבית המשפט קטגורית לבחון את האפשרות
שניתן יהיה להשיג את מטרות המעצר בדרך של קביעת ערובה ותנאי ערובה, הרי שבאותו החוק
מותיר המחוקק את הסמכות המקבילה לכאורה בידיו של הקצין הממונה תוך שימוש במונח
"רשאי" בלבד.

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

המונח "רשאי" פורש בפסיקה כמחייב לפחות שקילת האפשרות להפעלת הסמכות, כפי שנפסק
למשל בבג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5), 404,
בעמ' 422 (1993):

**"גם מקום בו אין ה"רשאי" בגדר "חייב", היינו גם כאשר המחוקק לא קבע חובה
להפעיל סמכות בדרך מוגדרת, או כאשר החובה להפעיל סמכות אינה עולה ממהות
העניין, נולדת וקמה יחד עם הקניית הסמכות גם חובה לשקול את עצם הצורך
וההצדקה להפעלתה של הסמכות."**

בצירוף לפרשנות זו ניתן לראות כי בפקודת המטה הארצי מספר 14.01.34 **"עיכוב, מעצר
ושחרור"** (8.10.2013) [להלן: **"פקודת המטא"ר"**] בפרק 6 סעיף (ב)(2) נקבע, כהוראה לקצין
הממונה, כי:

**"ככלל יעדיף הקצין הממונה לשחרר את החשוד בערובה, והחלטה בדבר מעצר
תינתן רק בנסיבות בהן השתכנע הקצין הממונה כי מתקיימת עילת מעצר ולא
ניתן להשיג את מטרת המעצר, אלא כשהחשוד במעצר".**

הוראה זו דומה בתכליתה לזו שבסעיף 13(ב) בחוק המעצרים.
ונדגיש, כי סמכות קביעת הערובה היא רק למקום בו קיימת עילת מעצר [השוו בש"פ 952/00
מדינת ישראל נ' דרור חוטר-ישי, פ"ד נד(1) 638 (2000); בש"פ 5869/96 **אבו מנה נ' מדינת ישראל**
(25.8.1996)].

ואולם, הצדדים לא הניחו תשתית רעיונית מבוססת כדי לגזור מכך את המשמעות כי הקצין
הממונה **חייב** לשקול את האפשרות של **חלופת מעצר**, בכל מקרה ומקרה, וזאת בשונה משקילת
עצם המעצר או השחרור. מעצם סמכותו של הקצין הממונה, תקופת המעצר שהוא יכול להורות
עליה מצומצמת, ותכליתה בעיקר לאפשר הבאת החשוד לבית המשפט במטרה לבקש את הארכת
המעצר, וזאת מקום שבו לא החליט הקצין הממונה לשחרר את החשוד [בערובה או ללא ערובה].
בכך שונה מעמדו ושונה הפגיעה האפשרית בחירות, ביחס להליך המתקיים בבית המשפט. נכון
הוא כי הקצין הממונה מוסמך להורות על שחרור בערובה הכוללת הגבלות על החירות [כאמור
בשילוב סעיפים 27 ו-42 בחוק המעצרים], אולם המקום הנכון לפקח משמעותית על **איכות
החלופה** הוא בבית המשפט.

לטעמי, סמכותו של הקצין הממונה להורות על שחרור בערובה מכוונת למקרים בהם קיימת עילת
מעצר מסוימת, אולם בהחלט ניתן לדעת הקצין הממונה לאיינה או לצמצמה ואין הכרח בהגשת
בקשת מעצר נוספת. משכך הוענקה לו הסמכות לכך בסעיף 27 בחוק המעצרים. כאמור, מכאן
ועד לקבוע **חובת** שקילת חלופת מעצר ובחינת חלופה בכל מקרה – המרחק עדיין רב.
ואדגיש – העובדה כי לאחר שקילת התיק על ידי תובע הוחלט בכל זאת להורות על שחרור בערובה
בסמכות קצין, עדיין אין המשמעות ששיקול הדעת הראשוני היה בלתי סביר באופן קיצוני.

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 19-03-62290 מדינת ישראל נ' אטדגי

עילת התביעה השנייה – "נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי"

19. כפי שנפסק, עילה נוספת זו היא "עילת סל". מדובר בעילה עמומה, שהיא שיורית במהותה, ונועדה להרחיב את שיקול הדעת של בית המשפט [השוו ע"פ 7826/96 **רייש נ' מדינת ישראל** [פ"ד נא(1) 481 (1997), וכן ע"פ 4466/98 **דבש נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(3), 73 (2002)].

20. בפסה"ד בעניין דבש הנ"ל סקר כב' השופט חשין את התפתחות סעיף סל זה, בהקשר של פיצוי לפי סעיף 80 בחוק העונשין [למי שזוכה במשפטו או האישום כלפיו בוטל], וחילק את הקטגוריות לבחינה לנסיבות הקשורות להליכי המשפט, נסיבות שעניינן אופי הזיכוי ונסיבות אישיות החיצוניות להליך המשפטי.

קטגוריות אלו ניתן לעשות בהן שימוש, בשינויים המתחייבים, גם בהקשר של תביעת פיצויים לפי סעיף 38 בחוק המעצרים.

קטגוריה ראשונה נוגעת **להליכי החקירה עצמם**, ובמסגרתה נבחנת התנהלות רשויות החקירה והתנהלותו של החשוד. הבחינה תהיה ביחס לפעילות הבלתי תקינה של רשות החקירה, כגון התעלמות מטענת אליבי, התנכלות לחשוד, מעורבות של שיקולים פסולים בהליך המעצר או אף העיכוב. במקביל, יבחן בית המשפט גם את התנהלותו של החשוד עצמו ואת השפעתו על יעילות החקירה [ראו לעניין זה רע"פ 960/99 **מקמילן נ' מדינת ישראל**, פ"ד נג(4) 294 (1999); בע"פ 700/00 **טוויל נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(4) 450 (2002)].

קטגוריה נוספת עניינה **אופן ניהול ההליך והפרוצדורה שננקטה**. כך למשל, מקום שבו השתתחה המשטרה להביא את החשוד לדיון בבית המשפט, או כאשר השתתחה בשחרורו, או כאשר למשל לא הציגה לבית המשפט את מלוא הראיות. כך למשל, יתכן מצב שבו הקצין הממונה נמנע מלבחון את הראיות שהיו בתיק בעת החלטתו, לרבות החלטה של האחראי על החקירה לבקש הארכת מעצר נוספת. קטגוריה זו היא הרחבה מבין הקטגוריות, ועל אף הריסון הנדרש מבית המשפט והזהירות מפני "בחינה בדיעבד", עדיין אין תחליף גם לשכל הישר בבחינת קטגוריה זו.

הקטגוריה השלישית עניינה **אופן סיום מעצרו של החשוד**: בהקשר זה תהיה נפקות לשאלה האם החשוד שוחרר על ידי בית המשפט כשנמצא דופי של ממש בפעולת המשטרה או האם החשוד שוחרר כבר בתחנת המשטרה על ידי קצין מוסמך שהחליט להפעיל סמכותו תוך קיום ביקורת עצמית. יש לבחון גם את משך המעצר, כגורם עצמאי שיש בו כדי לפגוע [בעצם קיומו] בתחושת הצדק.

21. בבוא בית המשפט לשקול את הפיצוי בגין המעצר עליו לזכור כי מעבר לחישוב משך שלילת הזכות לחירות, יש לתת ביטוי לעצם המעצר. ראו לעניין זה פסיקתו של כב' השופט מ. אלון בבג"צ 5304/92 **פר"ח 1992 סיוע לנפגעי חוקים ותקנות למען ישראל אחרת – עמותה נ' שר המשפטים**, פ"ד מז(4), 715 (1993):

"כליאתו של אדם מאחורי סורג ובריה, ללא הסמכה מפורשת בחוק, ולו לדקה אחת, דינה כדין שלילת חירות לשעה אחת, ל-72 שעות, ולכל תקופה שהיא. אין מידה ואין שיעור לערכה ולאורכה של חירות האדם."

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

22. ומכאן ליישום בעניינינו:

המבקש אמנם הובא לבית המשפט ונפתחה בקשה להארכת מעצרו. אלא שלאחר פתיחת הבקשה ובטרם הובא המבקש בפני שופט, מצא לנכון תובע משטרתי אליו הובא התיק, שלא להגיש כתב אישום, ודווקא הורה למשטרה להפעיל סמכותה ולשחרר את המבקש מבלי להביאו בפני שופט. לטעמי, יש לשבח את המשטרה על דרך זו שבה צומצמה תקופת מעצרו של המבקש. הגם שאין להסיק מכך בהכרח טעות של הקצין המוסמך ערב קודם, עדיין המשטרה בכללותה עשתה שימוש בסמכותה להורות על שחרור בערובה, ולא נזקקה להחלטת שופט לשם כך.

טענת הסניגורית שלפיה המשטרה פעלה באופן זה, נוכח הבקשה שהיא עצמה הגישה לשחרור בערובה לא רק שלא הוכחה אלא שגם אינה מעלה ואינה מורידה. גם אם בית המשפט היה מורה בעצמו לשחרר את המבקש בערובה, הרי שהמשמעות הנובעת מכך היתה קיומם של חשד סביר ועילת מעצר שהצדיקו לפחות על פניהם את הפעלת סמכות המעצר על ידי הקצין הממונה.

23. אלא שהאירוע לא הסתיים בכך, ובפועל שוחרר המבקש כשש שעות לאחר ההחלטה לשחררו. נתון זה הוא נתון מדאיג שצריך להיבחן על ידי כל הנוגעים בדבר.

גם אם אקבל את גרסתו של מר סיידה, שלפיה לפי תרשים הזרימה של הליך השחרור יש צורך לא רק בהחלטת הגורם המוסמך, אלא בהתקיים התנאים שנקבעו, ובכלל זה, חתימת החשוד על הערובה וחתימת ערבות צד ג' [ולעיתים גם ההפקדה הכספית], עדיין מצופה כי הצדדים יפעלו באופן נחוץ לצמצם את לוחות הזמנים. כשם שנדרשת נחישות מצד המשטרה לעצור את העבריינים ולהביאם למשפט, כך נדרשת פעולה נחושה לשחרר את מי שהוחלט כי ישוחרר, שהרי מצווה זו להתיר אסורים בהקדם מקום שזכותם לכך.

זכותו של הפרט לחירות אישית היא מן הזכויות החוקתיות הראשונות במעלה [ראו סעיף 5 בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו], ומשכך מצווה כי העיסוק בחירות האדם יתבצע מתוך חרדת קודש. כך עוסקים אנו השופטים בבואנו להכריע בשאלת חירותו של הפרט, וכך גם נדרשת הרשות המבצעת בהפעלת סמכותה בדבר עיכוב, מעצר ואף שחרור ממעצר.

כשם שחזקה על המשטרה כי תפעל לעצור מבצע עבירה המסוכן לציבור, בהקדם ככל שניתן, כך נדרש כי תיישם את החלטת השחרור מוקדם ככל שניתן, שהרי ברי כי מרגע ההחלטה ועד ליישומה בפועל, נמצא האדם מוחזק תוך פגיעה בחירות, ונכון כי פגיעה זו, הגם שנעשית בסמכות, תצומצם ככל שניתן. יש לזכור כי החשוד עצמו נמצא כלוא, ואין בכוחו לפעול בעצמו לשם שחרורו. משמעות הדבר היא, הטלת נטל נוסף על המחזיקים בחשוד להקפיד כי ישוחרר בהקדם.

24. במקרה שלפנינו, במבחן התוצאה מדובר בזמן של מספר שעות מאז הוחלט על שחרורו של המבקש בערובה ועד לשחרורו בפועל. ויודגש, כי גם במספר שעות אין להקל ראש כאמור.

עולה מעדותו של השוטר סיידה כי לצורך השחרור נדרשת חתימת הקצין על האסמכתא, אולם גם יישומה בפועל, דהיינו, חתימת החשוד על מסמכי הערובה. ובמקרה שלנו, גם חתימת ערבות צד ג' [שנחתמה על ידי הגב' אטדגי]. החתמתו של החשוד מתבצעת, כך למדנו, על ידי מי שמחזיק

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

בו, ובמקרה שלפנינו על ידי יחידת נחשון. ואילו חתימת ערבות צד ג' התבצעה בתחנת המשטרה. נטען כי עד שלא נחתמת ההתחייבות האישית, אין מקום להחתים על הערבות צד ג'. ניתוח אותן שעות מאז הוחלט על שחרורו של המבקש בערובה ועד לשחרורו בפועל, מלמד כי בפועל נחתמה ערבות צד ג' לאחר השעה 13:00 [עדותה של הגב' אטדגי, פרוט' עמ' 12 ש' 7] והמבקש שוחרר כשעתיים-שלוש לאחר מכן. אין מדובר בשש שעות אולם עדיין היה עיכוב שנבע גם מתקלה במכשיר הפקסימיליה.

עם זאת, בהחלט התרשמתי כי נעשה ניסיון נחוש ואף יצירתי מצד השוטר סיידה ויחידת נחשון להעברת המסמכים גם באמצעות יישום ה"וואטצאפ".

25. הפגיעה שנפגעה חירותו של המבקש באירוע, בהקשר של עיכוב יישום החלטת השחרור, אינה מבוטלת. ואולם, אין מדובר בטעמים חריגים שיצדיקו פיצוי במונחים של תביעת פיצוי לפי סעיף 38 בחוק המעצרים, שצריך שיישמר למקרים חריגים כדי שלא לרפות ידי היחידות החוקרות וגורמוי התביעה בפעולתם.

עם זאת, סבורני כי נכון שממשקי העבודה הקשורים ביישום החלטות שחרור ייבחנו לעומק, נוכח חרדת הקודש הנדרשת בעיסוק גם בשחרורו של אדם ממעצר.

ברור בהקשר זה כי על מי שמחזיק בעצור לוודא כי אכן ראוי לשחררו וכי אין תקלה הפוכה. כך למשל ידענו כי אדם יכול שיהיה עצור ואסיר כאחד או עצור במספר פרשיות. ידענו כי החלטת שחרור בפרשייה אחת אינה מאיינת פקודות מאסר או מעצר בפרשיות אחרות. מכאן הצורך של יחידת נחשון או שב"ס לבדוק היטב קיומן של פקודות נוספות להחזקה בעצור, בטרם ישוחרר בפועל. ועדיין, נדרש כי גם בדיקות אלו יהיו מהירות ככל שניתן.

לטעמי, יש צורך לבחון היטב את הממשקים הנדרשים לשם צמצום הזמן שבין החלטת השחרור לשחרור בפועל, כדי לוודא שהם קלים ופשוטים להבנה, ולא פחות מכך ליישום.

עם זאת, מסגרת דיונית צרה זו אינה המסגרת הנכונה לעסוק בכך.

26. עניין נוסף שהעלתה הסניגורית בטיעוניה, נוגע ל"התעלמות" [לטענתה] של הקצין הממונה מטיעוני המבקש במהלך השימוע. לעניין זה תימוכין והוא אף לא שנוי במחלוקת: בפרוטוקול השימוע נרשם כי כאשר ניתנה לחשוד ההזדמנות להשמיע טענותיו **"החשוד לא אמר דבר"**.

המבקש טען כי דווקא טען טיעונים רבים במהלך השימוע ועל כן לא ברור מדוע אלו לא נרשמו ומדוע כתב הקצין הממונה כי הוא **"לא אמר דבר"**.

הקצין הממונה, בתצהיר התומך בתגובת המשיבה, אישר כי המבקש טען ארוכות ושטח טיעוניו בפניו אולם כיוון שלא חידש ביחס לחקירה, לא מצא לנכון לרשום.

המבקש אישר במהלך הדיון כי הקצין הממונה כן שמע אותו ואפשר לו להעלות טיעונים. כך גם עלה בתצהירו.

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

בפקודת המטא"ר הנ"ל בפרק 6 בסעיף (ב)(3) מוסדר אופן פעילותו של הקצין הממונה בשלב זה של החקירה:

"לפני קבלת החלטתו יאפשר הקצין הממונה לחשוד להשמיע את דבריו, לאחר שהזהירו כי אינו חייב לומר דבר שעלול להפיל, כי כל דבר שיאמר עשוי לשמש ראיה נגדו וכן כי המנעותו מלהשיב על שאלות עלולה לחזק את הראיות נגדו..."
[ההדגשה אינה במקור- א.ב.ג.]

ובהמשך, בסעיף 6(3)(4):

"אם סניגורו של החשוד נמצא בתחנת המשטרה, ומבקש להשמיע דבריו, ישמע הקצין את טענותיו לפני מתן ההחלטה בגין מעצר החשוד או שחרורו בערובה..."
[ההדגשה אינה במקור- א.ב.ג.]

הנה כי כן, חובתו של הקצין להקשיב לטיעוני החשוד היא עוד בטרם גמר בדעתו אם לעצור או לשחרר את החשוד. טיעוני החשוד בשלב זה מהווים נדבך נוסף בלתי נפרד משקילת החלטתו [ראו י" קדמי סדר הדין בפלילים חלק ראשון 101 (2008)].

לטעמי, העובדה כי דברי המבקש וטיעוניו לא נכתבו בפרוטוקול אותו הליך אינה תקינה. על הקצין הממונה מוטלת החובה לשקף את הנאמר בפניו גם אם הדברים ידועים ועולים מחקירתו של החשוד. אדרבא, עניין לנו במי שנתונה בידו הסמכות לשלול חירותו של אדם, וחזקה כי השימוש בסמכות ייעשה בשקילה ובתבונה ולאחר שמיעת החשוד, גם מעבר למה שנאמר בחקירה עצמה. אי רישום הדברים עלול לגרום לפגיעה באמון ההליך וברצינותו.

כיוון שהחלטת הקצין עצמה אינה עומדת עוד להכרעה בהליך זה, אין עניין זה של החוסר ברישום צריך להביא לפיצויי החרגה בנסיבות הליך זה. עם זאת, סבורני כי נכון שגם עניין זה יחודד בקרב הקצינים הממונים לשם מעקב ובקרה גם אחר הליך של שימוע.

סוף דבר:

27. לא מצאתי כי התקיימה עילת הפיצוי הראשונה, שלפיה "לא היה יסוד למעצר". גם לא מצאתי שהתקיימה העילה השניה באופן ובעוצמה המצדיקה פיצויי חריג.

28. סבורני כי נכון שממשקי העבודה הקשורים להליך שחרורו של עצור ממעצר ייבחנו לשם צמצום לוח הזמנים, ואני משאיר זאת לגורמים הרלוונטיים לעסוק בכך.

מעבר לכך ומתוך חזקה כי גם ההערה הנוגעת לרישום דברי החשוד תוטמע, התביעה לפיצויים נדחת.

זכות ערעור בתוך 45 יום לבית המשפט המחוזי

בית משפט השלום בבאר שבע

מ"י 62290-03-19 מדינת ישראל נ' אטדגי

1
2
3
4
5
6
7

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לצדדים ותודיע עצם קיומה לבאי-כוחם טלפונית.

ניתנה היום, כ' אייר תש"פ, 14 מאי 2020, בהעדר הצדדים.

איתי ברסלר-גונן, סגן נשיא

8
9